

Dendroctonus micans

I. ORGANISMA APRAKSTS

Nosaukums: *Dendroctonus micans* (Kugelann)

Sinonīmi: *Bostrichus micans*, *Hylesinus lingiperda*, *Hylesinus micans*

Sistemātika: Insecta: Coleoptera: Scolytidae

Latviskais nosaukums: Lielais egļu lūksngrauzis

Bayer kods: DENCFI

SAIMNIEKAUGI

Bojā tādas kultūras kā *Picea*, īpaši *P. abies*, *P. sitchensis*, *P. orientalis* un *P. sylvestris* Var tikt novērots arī uz *Abies* spp., *Larix decidua*, *Pinus* spp., *Pseudotsuga menziesii*.

EKONOMISKĀ NOZĪME

D. micans izplatības areāls ir ļoti plašs, bet tas ir reti sastopams. Tomēr masveida savairošanās gadījumā, tas var iznīcināt arī veselus kokus.

Populācijas ceļā šis kaitēklis var iznīcināt pat veselās audzes. Kāpuru vai imago radītie izkropļojumi mizai var izraisīt lēnu un progresējošu auga "žņaugšanu". Populācijas notiek uz novājinātiem kokiem.

GEOGRĀFISKĀ IZPLATĪBA

Eiropa: Apvienotā Karaliste, Austrija, Beļģija, Bosnija un Hercegovina, Bulgārija, Čehija, Dānija, Dienvidslāvija, Francija, Gruzija, Horvātija, Igaunija, Itālija, Krievija, **Latvija**, Lietuva, Luksemburga, Nīderlande, Norvēģija, Polija, Rumānija, Slovākija, Somija, Šveice, Ukraina, Ungārija, Vācija, Zviedrija.

Āzija: Japāna, Krievija (Tālie Austrumi), Ķīna, Turcija.

BIOLOGIJA

Kaitēkļa uzbrukumi notiek visu cauru gadu.

Pārziemošana notiek kāpura stadijā un imago (zem mizas).

Olu dēšana notiek no aprīļa beigām līdz novembrim šķērsām izveidotās līkumainās, 10 līdz 15 cm garās ejās, kuras izgriezusi mātīte.

No izšķilšanās brīža jaunie kāpuri izgauž ejas un barojas grupās, radot grauzumu atliekas. Dažāda vecuma kāpuri mizā atrodami visu cauru gadu.

Kūniņu gultnes atrodas zem mizas. Pēc izkūņošanās jaunās vaboles pārojas turpat zem mizas un papildus barojoties grauž līkumotas ejas. Papildus barošanās reizēm notiek, pārlidojot uz citiem kokiem. Pārlidojums var notikt pie 20° līdz 23°C temperatūras (visu cauru vasaru).

Attīstības cikla ilgums variē atkarībā no klimatiskajiem apstākļiem un var ilgt no viena līdz trijiem gadiem.

IZPLATĪŠANĀS VEIDI

Lokālais: pārlidojums nelielos attālumos.

Lielos attālumos: imago un it īpaši kāpuru pārvadāšana zem koka mizas.

II. KONTROLES STRATĒGIJA

SIMPTOMI

Bojājumu viegli pazīt pēc sveķu satecējuma uz koka stumbra, ap ieejas caurumu izveidojas raksturīga 1 – 2 cm plata un 2 – 5 cm gara graudainu sveķu piltuve violetā krāsā, tā parasti atrodas stumbra apakšējā daļā apmēram 1 – 3 m augstumā no zemes.

Uz kokiem (pārsvarā uz stumbra) redzama baltu un kristalizētu sveķu izplūšana ar apaļu, aptuveni 5 mm diametrā lielu caurumu vidū.

Zem mizas: tā ir viegli atlobāma, ar dažādas nokrāsas ejām un kāpuriem vai pieaugušiem lūksngraužiem.

MORFOLOGIJA

Kāpuri : balti, 2-8 mm gari, C formas, bez kājām.

Imago: melni, ovāli, drukni 6-8 mm gari. Vabole spoža, kājas un galvas taustekļi rūsgani. Piere pārklāta ar blīviem, sīkiem punktiem.

IESPĒJAMS SAJAUKT

Kāpurus morfoloģiski var sajaukt ar *Curculionidae* (smecernieku) kāpuriem.

PĀRBAUDES PERIODI UN METODES

Kontroli veic veģetācijas perioda laikā, vasaras sākumā.

PARAUGU NONEMŠANA

Skatīt "Paraugu noņemšana kaitēkļu analīzēm" metodiku.

FITOSANITĀRIE PASĀKUMI

Profilaktiskie pasākumi

- nomizot koksni.

Ķīmiskā apstrāde

- noklāt stumbru ar atbilstošu aizsargājošu insekticīdu,
- pulverizēt atbilstošu preparātu uz inficētās mizas, visvairāk skartās vietas nomizot, mizas sadedzināt vai apstrādāt ar atbilstošu insekticīdu.

Bibliogrāfiskās atsauces:

- EPPO CABI, 1997 Quarantine Pests for Europe, p. 212.-214. lpp.